

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxíu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.

Mas Bosch (Zona. part)

Quan el vell Antoni Bosch va veure morir el seu únic fill i hereu sense deixar descendència, va modificar el testament i va deixar el mas Bosc al seu nebot Francesc Llop, fill de la seva germana Caterina. Francesc Llop va vendre's l'heretat el 8 de desembre de 1676 a Josep Claret, un pareire de Sallent. De l'esmentat comprador n'hem trobat una referència datada el 1640. Ell i el seu pare Joan, també pareire, van reconèixer a la Dorotea, vídua del mercader manresà Rafel Escorsell, que li devien 16 lliures d'un préstec i 36 lliures de dues saques de llana blanca de l'Urgell que els havia venut. La llana era la matèria primera dels pareires, i molta d'aquesta venia del cantó de l'Aragó i l'Urgell. Els Claret es van comprometre a donar a canvi del deute dues peces de drap cordellat de "catorsenes" de color blanc. El preu corrent d'aquesta mena de drap teixit era de 13 sous la cana. El 1683 el seu veí Joan Grau va demanar-li 35 lliures, les quals es van afegir a un préstec anterior de 100 lliures, garantides per una part d' obaga del Grauet dita "el Clot del Roure". Aquest préstec o venda a carta de gràcia es va quitar el 1710. Del fill del pareire, de nom Josep, no en sabem res, en canvi del nét, també dit Josep, sí que en podem dir quelcom. Va continuar l'ofici dels seus antecessors i va casar-se el 1694 amb una dona que es deia Francesca Cerdà. Aquest és el Josep Claret que apareix en el capbreu general del terme de Fals fet l'any 1725. Van trencar la tradició, i al primer fill que van tenir no li van posar Josep, sinó Tadeu.

Tadeu Claret es feia dir pagès i de vegades comerciant, i el 1752 era regidor degà de la vila de Sallent. En exercici del seu càrrec va recollir el testimoni de dos traginers del poble que van jurar davant seu que d'Igualada a Manresa hi havia sis hores i mitja de camí, al pas de les cavalleries carregades, i que de Manresa a Sallent hi havia tres hores més. El Tadeu va unir-se en matrimoni amb la Magdalena Pujadas i, com a mínim, van tenir una filla, l'Eulàlia, i tres fills, el Josep, el Tadeu i el Jacint. L'Eulàlia es va casar amb el notari Josep Enrich de Manresa, mentre que el Jacint va cursar estudis superiors i va esdevenir Batxiller en Filosofia. No hem investigat els negocis dels Claret a Sallent, però tot fa pensar que la família havia progressat molt i havia amassat una fortuna considerable. Mentrestant a l'heretat Bosc se succeïen els masovers i els col·lectors encarregats d'arreglar les parts i fer-les arribar a la casa dels amos a Sallent. Quan va morir el Tadeu, la seva vídua encara es va veure amb cor de refer la seva vida sentimental, i es va casar per segona vegada amb un apotecari de Manresa.

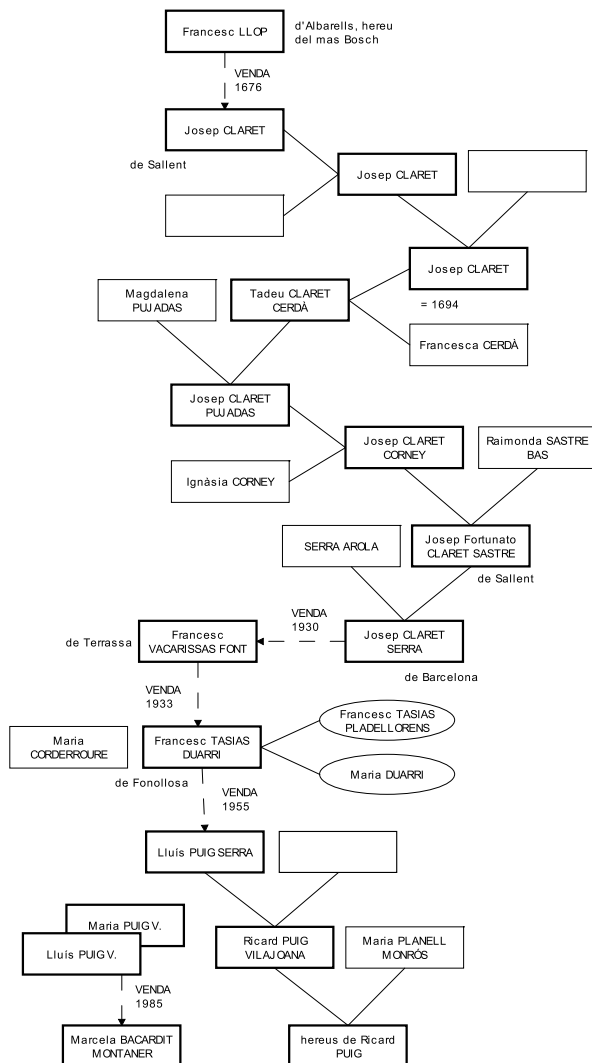
El següent va ser Josep Claret Pujadas, el qual va emparentar-se amb Ignàsia Corney o Cornell. El 1764, aquest any va cedir un tros de terra a un fadrister d'Oliveres de la Costa, perquè aquest pogués fer-s'hi la casa. Es va dir cal Ramon d'Oliveres i avui està enderrocada. D'un tracte similar fet el 1797 amb Francesc Casas en va sortir l'actual Tico Vell. El 1784 va arrendar per 4 anys i 4 mesos les herbes del mas Bosc a Cristòfol Biadiu de Camps. El va autoritzar a tancar el ramat al corral del mas i es va comprometre a proporcionar un lloc per l'estada del pastor. En el període comprès entre sant Miquel, que és al setembre, i Tots Sants, al ramat li estava prohibit entrar a l'obaga, on hi ha els aglans. El Claret va deixar fora del tracte alguns trossos de terra pel masover; una quintana per pasturar els porcs i una peça d'una quartera i mitja per fer-hi la fangada. El preu de l'arrendament de les pastures va ser de 108 lliures i sis sous, i la manera de pagar-les va ser curiosa. El Biadiu havia de pagar uns deutes del Claret i pagar la resta en efectiu. S'havien de pagar 66 lliures i 17 sous a Josep Barri, un paleta, per unes obres que havia fet a la casa, i 16 lliures i 17 sous a Isidre Closa, de Fonollosa, per la feina de tragar la calç i la sorra de les esmentades obres. Josep Claret va escriure de pròpia mà el testament i el va lliurar en un plec, tancat i segellat amb cera vermella, l'octubre de 1806 al notari de Sallent, Esteve Ferrusola. La seva dona Ignàsia va fer el mateix uns dies més tard. El lliurament es va efectuar en una de les habitacions de casa seva, situada en el carrer Gran de Sallent.

Mas Bosch

Josep Claret Corney va fer un pas endavant en l'ascens social de la família i va esdevenir advocat. El 1808 va fer l'establiment de cal Tico Nou. El 1817, l'oncle Tadeu va voler marxar de casa i casar-se amb una vídua. El nebot li va pagar 3.000 lliures en diners i li va lliurar 58 càrregues de vi

clar, una calaixera i altres objectes, que li pertocaven de l'herència dels pares. Josep Claret va casar-se amb Raimonda Sastre Bas, filla o germana del metge Joan Sastre de Berga. Durant la Guerra del Francès va tenir protagonisme en els afers polítics del seu poble i va actuar d'enllaç del Corregiment amb la Junta Superior de Defensa, l'organisme encarregat d'organitzar la resistència contra l'odiat invasor francès. Va morir el 31 d'agost de 1824 després de fer testament a cal notari Clarís de Berga. Va deixar encarregat que li resessin 600 misses pel repòs de la seva ànima, i va destinar 4.000 lliures pel dot de la filla Maria Mercè. La vídua va portar dol per ell una temporada, però el 1830 va casar-se en segones nupcies amb Valentí Arderiu. La mare i el padrastre van haver de vetllar pels interessos del Josep Fortunat Claret Sastre, que era molt petit quan es va quedar orfe de pare. En aquella època els tractes amb els parciers del mas Bosc els portava el Valentí Arderiu, el qual era una persona de certa importància, que va arribar a ser alcalde de Sallent durant el bienni 1844 -1845.

En la documentació del seu temps, Josep Claret Sastre porta el títol d'hisendat, fent justícia a la magnitud dels seus negocis. Va fer molts cèntims, perquè va vendre's a parcel·les unes terres que tenia fora de les muralles de Sallent, en un lloc que es deia la Quintana Gran de l'Om, per tal de construir-hi cases. La seva dona va morir jove i

no hem pogut esbrinar el seu nom, només sabem que els cunyats del Claret es deien Leodegari i Joan Serra Arola. El 15 de març de 1875 el Josep Fortunat va morir a Barcelona, després de deixar testament en poder del rector de l'església de Santa Maria del Mar. El patrimoni va passar al seu fill Josep Claret Serra, que com que aquest era petit i no tenia mare, van tenir cura d'ell els cinc tutors que havia designat son pare. En aquell moment l'heretat Bosc consistia en 396 quarteres, repartides de la següent manera: 18 de sembrat, 6 d'olivar, 15 de vinya pròpia, 107 de vinya donada a la quarta part, 190 de bosc i 56 de roques o erm. El 1930, Josep Claret va vendre's per 30 mil pessetes la propietat Bosc a un industrial de Terrassa anomenat Francesc Vacarissas Font. Amb el preu hi anava el dret de percebre els censos que pagaven els de cal Tico Nou i cal Tico vell. El nou amo va segregar el 1932 un tros de la finca de 30 quarteres i la va vendre per 4.000 pessetes a Jaume Casas, de cal Tico Vell. El Vacarissas no tenia un interès especial en la seva propietat de Fals, se la mirava només com una inversió segura pels seus diners. Per això, quan a l'any sobre li va sortir un comprador que n'hi va oferir 30.833 pessetes, no va tenir cap recança en desfer-se'n.

El que li va comprar no era cap capitalista, sinó un treballador que havia arreplegat amb molt d'esforç els diners de la compra. El Francesc Tasiás Duarri era de cal Tasiés de Fonollosa, una casa situada al Raval de la Poca Farina, i era masover del mas Soler de Camps. Treballava també al bosc, fent tallades d'arbres i piles de carbonet. Durant un temps es va dedicar a tallar un oliver, estellar la dura fusta d'olivera, i carretejar-la a una fàbrica de sabó de Sant Joan, que utilitzava la llenya com a combustible per escalfar les calderes. Amb els estalvis acumulats i un préstec que li va fer el seu amic Ramonet, dit "el Gallinaire", va aconseguir l'abril de 1933 adquirir el mas Bosc i la seva obaga esponerosa. No ho va pagar al comptat, sinó que va haver de fer una hipoteca per valor de 6.000 pessetes, que no va cancel·lar fins el 1937. El Francesc va estar casat dues vegades i, com veurem, les desgràcies van sovintejar a la seva vida. La primera muller era la Maria Corderroure i abans de morir li va donar un fill, el Josep, i una filla, la Felicitat. El primer es va casar a Sant Joan amb Rosa Claret, i la segona ho va fer amb el fill de cal Manel d'Oliveres. La segona muller era l'Elvira Vilajosana Ferrer, de Serrateix, amb la qual també va tenir un fill i una filla. El 1947 va morir-se-li el fill de la segona dona, que comptava només 14 anys, tres anys després es va quedar sense el fill gran, i mig any més tard, va perdre la dona, quedant vidu per segona vegada, sol amb la filla petita Teresina. Per cuidar-los va pujar a viure al Bosc la nora Rosa Claret. Conten que el Francesc va passar per moments de desànim i que va decidir vendre's l'heretat. Ho va fer el febrer de 1955, però immediatament se'n va penedir, i com que no va reeixir de recomprar-la, al cap de pocs dies va acabar amb la seva vida.

El següent propietari va ser Lluís Puig Serra, el "Puig de les Màquines" de Manresa. En va pagar 225.000 pessetes, i es considera que va un fer bon negoci, perquè al cap de poc va tallar el bosc i va recuperar pràcticament la despesa.

El 1960 va morir i va deixar el Bosc als seus tres fills, a parts iguals. El 1985, el Lluís i l'Anna Maria van vendre les seves parts a Marcela Bacardit Montaner, muller del Passarell, un conegut especulador immobiliari del carrer del Born. L'altre germà, el Ricard Puig Vilajoana, va mantenir la seva tercera part de l'heretat fins que va morir el 1986. Llavors van quedar hereus els seus quatre fills, dits Lluís, Anna, Pilar, i Ricard Puig Planell, a parts iguals, de tal manera que a cada un d'ells li tocava 1/12 part del mas Bosc. D'aleshores ençà, sembla ser que hi ha hagut alguns arranjaments, però tanmateix la propietat de la finca està força dividida, la qual cosa potser explica l'estat d'abandonament i ruïna en què es troba actualment la casa.

Acabarem la història de la casa amb un apartat dedicat als masovers. La primera notícia és una carta que el procurador dels Claret va enviar el 1852 a l'ajuntament de Fals dient que el masover Isidre Bastardas passaria a pagar un compte de 13 lliures i 4 sous, malgrat que no estava d'acord amb la dita quantitat i pensava passar a parlar-ne amb l'alcalde en persona. Aquest Isidre Bastardas Pujol (1807-1897) estava casat amb Maria Anna Santamaria i tenia quatre filles i dos fills. El fill gran Ramon es va casar primer amb Maria Nogueroles Cases, de Vallferosa, i després amb

Josefa Riera Bonvehí, de cal Tico Nou. El fill Mariano es va casar amb Maria Vila Bacardit, de Camps, i va tenir set fills. L'Isidre va morir molt vell, a casa del seu nét Isidre, a cal Tico Nou. Després d'un parèntesi d'uns quants anys, el 1932 trobem de masovers al mas Bosc a la parella formada per Jaume Muntalà Segarra, de Montmajor, i Teresa Suñé Pujantell, de Pinós. Quan el Tàsias va comprar el Bosc, va fer construir un petit habitatge a la part de sota, i allà s'hi estava el 1949 el masover Joan Bonvehí Serarols i sa muller Dolors Pintó Soler. El Joan era originari de cal Xisco de Camps i tenia dos fills. Després de la venda del mas el 1955 van ocupar el lloc Francesc Casas Bonvehí i la seva dona Emília Grau Cebrià, que venien de la masoveria de Caselles. El Francesc era un fadrister de cal Jaume Cases, mentre que l'Emília era de cal Passadret de Camps. Amb ells hi havia una filla que va morir joveneta i un xicot, el Jaume. En aquells moments l'edifici ja estava en molt mal estat i, quan plovia, la teulada feia aigües per tot arreu. Ambdós avis van morir-s'hi al Bosc, l'home el 1982 i la dona al cap de l'any. El darrer habitant de la casa va ser el Jaume Casas Grau, que va marxar-ne per anar a Sant Joan. El Jaume ha seguit menant però, l'hort del Molí de Boixeda i algun altre tros de terra.